

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-1>

УДК 336.1

ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ

SPECIFICS OF EFFECTIVE PUBLIC FINANCE MANAGEMENT IN UKRAINE

Абдуллаєва Анастасія Євгеніївна

кандидат економічних наук, доцент,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6961-8923>

Харковенко Олена Олександрівна

студентка,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету

Abdullaieva Anastasiia, Kharkovenko Olena

Vinnitsia Trade and Economic Institute
of the State Trade and Economics University

У статті представлено особливості управління публічними фінансами в Україні. Здійснено аналіз сучасної системи управління державними фінансами в Україні, виявлено основні проблеми та перешкоди, які не дозволяють досягти ефективного управління цим сектором економіки. У статті розглянуто також ключові положення та особливості регулювання державних фінансів в Україні, зокрема забезпечення фінансової стабільності, здійснення публічного контролю, реформування державного бюджету та інших аспектів управління публічними фінансами. На основі аналізу світового досвіду та вітчизняної практики запропоновано рекомендації щодо покращення управління публічними фінансами в Україні, з метою забезпечення стійкого економічного зростання та розвитку держави в цілому. Результати дослідження будуть корисними для державних органів, місцевих влад, бізнес-структур, які мають інтереси в сфері державних фінансів.

Ключові слова: публічні фінанси, управління, ефективність, економічне зростання, прозорість, фінансова стабільність, економічне зростання.

The article presents the peculiarities of public finance management in Ukraine. An analysis of the modern system of state financial management in Ukraine was carried out, identifying the main problems and obstacles that prevent effective management of this sector of the economy. One of the main problems is the instability of the state budget, the lack of a clear strategy for its formation and the insufficient efficiency of its use. In addition, there is a problem of corruption, insufficient transparency and openness in the management of public finances, which leads to a violation of the principles of equality and justice in the distribution of resources. The problem of effective management of public finances in Ukraine is relevant, which involves the development and implementation of an effective strategy for the formation of the state budget, ensuring transparency and openness in management, fighting corruption and ensuring equality in the distribution of resources. Public finance is an important tool of state management, which determines the state's ability to ensure social development and meet the needs of the population. Ukraine, like many other countries of the world, faces the difficulties of managing public finances, which leads to low efficiency of the public sector and threatens the stability of the financial system. The article also discusses key provisions and features of regulation of state finances in Ukraine, including ensuring financial stability, implementing public control, reforming the state budget, and other aspects of public finance management. Based on an analysis of world experience and domestic practice, recommendations for improving public finance management in Ukraine are proposed, with the aim of ensuring sustainable economic growth and development of the country as a whole. The research results will be useful for government agencies, local authorities, and business structures that have interests in the sphere of state finances.

Keywords: public finance, management, efficiency, economic growth, transparency, financial stability, economic development.

Постановка проблеми. Публічні фінанси є важливим інструментом державного управління, який визначає здатність держави забезпечувати соціальний розвиток та забезпечення потреб населення. Україна, як і багато інших країн світу, стикається зі складнощами управління публічними фінансами, що приводить до низької ефективності функціонування державного сектору та загрози стабільності фінансової системи.

Однією з головних проблем є нестабільність державного бюджету, відсутність чіткої стратегії його формування та недостатня ефективність його використання. Крім того, існує проблема корупції, недостатньої транспарентності та відкритості в управлінні публічними фінансами, що призводить до порушення принципів рівності та справедливості в розподілі ресурсів.

Таким чином, актуальною є проблема ефективного управління публічними фінансами в Україні, що передбачає розробку та впровадження ефективної стратегії формування державного бюджету, забезпечення транспарентності та відкритості в управлінні, боротьбу з корупцією та забезпечення рівності в розподілі ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Однією з ключових проблем, що висвітлюється в дослідженнях, є нестача фінансових ресурсів державного бюджету та неефективне використання наявних коштів. Зокрема, ці проблеми розглядає у своїй праці Бліщук К. М.

[2]. Деякі дослідження зосереджуються на аналізі ефективності програм і проектів, що фінансуються з державного бюджету. Наприклад, у статті А. В. Соколова [3] «Сучасні підходи до оцінки якості державного управління» розглядаються питання оцінки ефективності програм державного управління в Україні, також дослідження зосереджуються на аналізі ефективності державного управління фінансовими ресурсами в цілому. У статті Ференц Ю. І. [3], автор розглядає питання ефективності державного управління фінансовими ресурсами в Україні та пропонуються шляхи її підвищення.

Мета статті - проаналізувати особливості ефективного управління публічними фінансами в Україні, висвітлити проблеми, що існують у цій сфері, та запропонувати можливі шляхи їх вирішення на основі аналізу досліджень та публікацій у цій області. Мета полягає в тому, щоб дати огляд поточної ситуації з управління публічними фінансами в Україні

та вказати на можливості для покращення цієї ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні фінанси – це сукупність фінансових відносин, що виникають у зв'язку зі збором, розподілом та використанням коштів, які належать державі або іншим публічним установам. Це можуть бути доходи від податків, зборів, платежів за користування державним майном та інші джерела, а також видатки на утримання державного апарату, розвиток інфраструктури, соціальні програми, культуру, оборону, науку та інші сфери.

Ефективне управління публічними фінансами є ключовим фактором для економічного розвитку будь-якої країни. Це відображається в забезпеченні стійкого фінансового стану держави, ефективному використанні бюджетних коштів та забезпеченні соціальної справедливості. Відповідальність за управління публічними фінансами лежить на державних установах та їх представниках.

Згідно з дослідженнями Всесвітнього банку, ефективне управління публічними фінансами може забезпечити більш ефективне використання ресурсів, що допоможе забезпечити стабільність фінансової системи та економічний розвиток країни. Недостатня увага до управління публічними фінансами може призвести до неефективного використання бюджетних коштів, зменшення громадської довіри до державних установ та загрози фінансовій стабільності країни.

Інші джерела, такі як Європейський банк реконструкції та розвитку та Міжнародний валютний фонд, також зазначають, що ефективне управління публічними фінансами є ключовим чинником для забезпечення економічної стабільності. Деякі актуальні проблеми в управлінні публічними фінансами в Україні.

1. Низький рівень доходів населення та соціальний тиск на державний бюджет. За даними Національного статистичного офісу України, у 2021 році медіанна заробітна плата в Україні становила лише 7847 гривень (близько 290 доларів США). Це значно нижче порогу бідності, що становить 11 568 гривень (близько 428 доларів США). Низький рівень доходів населення породжує великий тиск на державний бюджет, оскільки зростає потреба у соціальній підтримці, такій як допомога безробітним, пенсіонерам та інвалідам.

2. Корупція. Корупція є серйозною проблемою в Україні, яка ускладнює ефективне управління публічними фінансами. Недостатня прозорість та відкритість процесів

прийняття рішень та використання коштів державного бюджету породжує недовіру громадянськості та відсутність інвестицій.

3. Неоптимальна структура бюджету. Український бюджет має недостатню структуру, оскільки значні кошти спрямовуються на утримання бюрократичних структур, а не на соціальну підтримку та інвестиції у розвиток економіки.

4. Недостатність ресурсів для реалізації великих інфраструктурних проектів. Україні потрібно значно більше інвестицій для розвитку інфраструктури. Однак, недостатність ресурсів, включаючи фінансові, технічні та людські ресурси, ускладнює реалізацію великих інфраструктурних проектів.

5. Необхідність реформування пенсійної системи. Пенсійна система в Україні потребує реформування, оскільки вона є нестійкою та несправедливою. Низькі розміри пенсій та нестача коштів у пенсійному фонді призводять до того, що багато пенсіонерів мають дуже низький рівень життя.

6. Відсутність ефективної системи контролю за використанням державних коштів. Недостатня ефективність системи контролю за використанням державних коштів ускладнює боротьбу з корупцією та забезпечення ефективного використання коштів з державного бюджету.

Щоб досягти ефективного управління публічними фінансами, Україні потрібно звернути увагу на кілька аспектів. Ось кілька порад:

1. Забезпечення прозорості та відкритості управління публічними фінансами. Це означає, що уряд повинен забезпечити доступ до інформації про витрати бюджету та інші фінансові документи. Також потрібно забезпечити відкриті та прозорі процеси закупівель, щоб запобігти корупції.

2. Ефективне планування та бюджетування. Уряд повинен ретельно планувати витрати та прибутки на майбутні роки. Бюджетування повинно бути реалістичним та орієнтованим на досягнення стратегічних цілей.

3. Покращення управління державними підприємствами та організаціями. Уряд повинен здійснити реформу державних підпри-

ємств та організацій, щоб покращити їх ефективність та знизити корупційні ризики.

4. Розвиток системи контролю за використанням бюджетних коштів. Уряд повинен забезпечити ефективний контроль за витратами бюджету та використанням бюджетних коштів. Для цього потрібно розвивати систему аудиту та забезпечувати відповідальність за невідповідність витрат бюджету.

5. Залучення інвестицій. Уряд повинен активно працювати над залученням інвестицій в економіку країни. Це дозволить розвивати інфраструктуру, підтримувати бізнес та забезпечити сталий економічний розвиток.

6. Підвищення ефективності податків та інших надходжень до бюджету. Для цього потрібно здійснити реформу податкової системи та вдосконалити механізми стягнення боргів.

7. Розвиток людських ресурсів. Уряд повинен забезпечити належну підготовку та кваліфікацію фахівців з управління публічними фінансами, а також вживати заходи для залучення талановитих фахівців у цю сферу.

8. Підвищення рівня інформаційної культури населення. Громадськість повинна бути ознайомлена з процесами управління публічними фінансами, зокрема зі складовими бюджету, процесами закупівель, витратами та досягненнями у різних сферах життя.

Висновок. На основі всього вище сказаного можна зробити висновок, що ефективно управління публічними фінансами в Україні передбачає прозорість, контроль, ефективність, інвестиції та кваліфікованих кадрів. Для досягнення цієї мети необхідно проводити реформу податкової системи, забезпечувати належну підготовку та кваліфікацію фахівців з управління публічними фінансами, вдосконалювати механізми стягнення боргів та інших надходжень до бюджету, забезпечувати прозорість та відкритість процесів закупівель та витрат, а також підвищувати рівень інформаційної культури населення з питань управління публічними фінансами. Реалізація цих заходів допоможе забезпечити стабільний розвиток економіки країни, зміцнити довіру громадян до влади та підвищити рівень життя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Бліщук К. М. Особливості управління публічними фінансами у воєнний період. *Ефективність державного управління*. 2023. № 70/71. С. 62–67.
- Соколов А. В. Сучасні підходи до оцінки якості державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=901>.

3. Ференц Ю. І. Проблеми ефективного управління фінансовими ресурсами підприємств. *Вісник ужгородського національного університету. Серія Економіка*. 2010. Випуск 2 (34). С. 237–242.
4. Офіційний сайт Української енциклопедії з питань економіки та підприємництва. «Публічні фінанси». URL: <http://www.business-term.com.ua/termin/publchn-finansi>.
5. Офіційний сайт Національного статистичного офісу України. (2021). Медіанна заробітна плата в Україні в 2021 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zp/zp_u/med_zp_u21.htm.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Аналіз публічних фінансів в Україні. 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/finance>.
7. Державна казначейська служба України. Звіт про виконання державного бюджету за 2020 рік. 2021. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=365571>.
8. World Bank. Public Financial Management: An Overview. 2016. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25076/104569.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
9. European Bank for Reconstruction and Development. Public Financial Management. 2021. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/advisory/sector-publications/public-financial-management.html>.
10. International Monetary Fund. Public Financial Management. URL: <https://www.imf.org/en/Topics/public-financial-management>.

REFERENCES:

1. Blishchuk K. M. (2023) Osoblyvosti upravlinnya publichnymy finansamy u voyennyi period [Peculiarities of public finance management during the wartime period]. *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnya – Efficiency of public administration*. № 70/71. P. 62–67. [in Ukrainian]
2. Sokolov A. V. (2014) Cuchasni pidkhody do otsinky yakosti derzhavnoho upravlinnya [Modern approaches to the assessment of the quality of public administration]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok – Public administration: improvement and development*. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=901> [in Ukrainian]
3. Ferents Yu. I. (2010) Problemy efektyvnoho upravlinnya finansovymy resursamy pidpryemstv [Problems of effective management of financial resources of enterprises]. *Visnyk uzhhorod'skoho natsional'noho universytetu – Bulletin of the Uzhhorod National University. Seriya Ekonomika-Economy series*. Issue 2 (34). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5471.pdf>. [in Ukrainian]
4. The official website of the Ukrainian encyclopedia on economics and entrepreneurship. Publichni finansy [Public Finance]. URL: <http://www.business-term.com.ua/termin/publchn-finansi>. [in Ukrainian]
5. Official website of the National Statistical Office of Ukraine. (2021). Medianna zarobitna plata v Ukrayini v 2021 rotsi [Median salary in Ukraine in 2021]. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zp/zp_u/med_zp_u21.htm. [in Ukrainian]
6. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine. Analiz publichnykh finansiv v Ukrayini [Analysis of public finances in Ukraine]. 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/finance>. [in Ukrainian]
7. Derzhavna kaznacheys'ka sluzhba Ukrayiny [State Treasury Service of Ukraine]. Zvit pro vykonannya derzhavnoho byudzhetu za 2020 rik [Report on the implementation of the state budget for 2020]. 2021. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=365571>. [in Ukrainian]
8. World Bank. Public Financial Management: An Overview. 2016. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25076/104569.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
9. European Bank for Reconstruction and Development. Public Financial Management. 2021. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/advisory/sector-publications/public-financial-management.html>.
10. International Monetary Fund. Public Financial Management. URL: <https://www.imf.org/en/Topics/public-financial-management>.